अनार्यत्वादिष्वेकैकमपि कलुषयोनित्वं व्यंजकं किमुतद्दे त्रीणि सर्वाणि चेति भावः ॥४१॥ प्रकृतिं योनिं नियच्छति मूढिनुं शक्नोतीत्यर्थः ॥४२॥ व्याघ्रदृष्टपशुसंगं बीजादेरपि यथा तिर्यक्स्थावरादिकं बीजगुणं नत्यजत्येवं मनुष्योपीत्यर्थः ॥४३॥ सच्छब्देन सकुलेपि यस्य जन्मनीति शेषः सः सच्छीलं संकरकर्तुः स्वभावं ॥४४॥ स्वस्य शीलं स्वभावो निश्चये कार्ये स्वनिष्ठायां सुवर्णः शोभनवर्णो अन्यवर्णो वा पुरुषं शास्ति कथयति सुवर्णो बहिः क्रूरोपि कार्ये कालेदयालुर्भवति दुर्वर्णश्चनित्यं मृदुरपि फलकाले दारुणो भवतीति भावः ॥४५॥ सुश्लिष्टं शोभनवृत्तेन न विरज्यते उपचितं वृत्तं विहाय जन्मान्यथा तिष्ठतीत्यर्थः ॥४६॥ तस्य संकरजस्य शरीरं सत्त्वेन शास्त्रीयवृत्त्यानपरिकृष्यते न नीचमार्गारपकृष्यते बीजगुणस्य प्राबल्यात् सत्त्वस्य कालभेदेन न्यूनत्वादिभावे पि यत्तुल्यसत्त्वं शरीरारंभकं पत

अनार्यत्वमनाचारः क्रूरत्वं निष्क्रियात्मता ॥ पुरुषं व्यंजयंतीह लोके कलुषयोनिजं ॥ ४१ ॥ पित्र्यं वा भजते शीलं मातृजं वा तथोभयं ॥ न कथंचन संकीर्णः प्रकृतिं स्वां नियच्छति ॥ ४२ ॥ यथैव सदृशो रूपे मातापित्रोर्हि जायते ॥ व्याघ्रश्चित्रैस्तथा योनिं पुरुषः स्वां नियच्छति ॥ ४३ ॥ कुले स्रोतसि संछन्ने यस्य स्याद्योनिसंकरः ॥ संश्रयत्येव तच्छीलं नरोल्पमथवा बहु ॥ ४४ ॥ आर्यरूपसमाचारं चरंतं कृतके पथि ॥ सुवर्णमन्यवर्णो वा स्वशीलं शास्ति निश्चये ॥ ४५ ॥ नानावृत्तेषु भूतेषु नानाकर्मरतेषु च ॥ जन्मवृत्तसमं लोके सुश्लिष्टं न विरज्यते ॥ ४६ ॥ शरीरमिह सत्त्वेन न तस्य परिकृष्यते ॥ ज्येष्ठमध्यावरं सत्त्वं तुल्यसत्त्वं प्रमोदते ॥ ४७ ॥ ज्यायांसमपि शीलेन विहीनं नैव पूजयेत् ॥ अपि शूद्रं च धर्मज्ञं सद्वृत्तमभिपूजयेत् ॥ ४८ ॥ आत्मानमाख्याति हि कर्म नरः सुशीलचारित्रकुलैः शुभाशुभैः ॥ प्रनष्टमप्याशु कुलं तथा नरः पुनः प्रकाशं कुरुते स्वकर्मतः ॥ ४९ ॥ योनिः श्वेता सुसर्वासु संकीर्णास्वितरासु च ॥ यत्रात्मानं न जनयेद्बुधस्तां परिवर्जयेत् ॥ ५० ॥ इति श्रीमहाभा० अनु० आनुशा० दानधर्मे विवाहधर्मे वर्णसंकरकथने अष्टचत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४८ ॥ ॥ ७ ॥

युधिष्ठिर उवाच ब्रूहि तात कुरुश्रेष्ठ वर्णानां त्वं पृथक् पृथक् ॥ कीदृशाः कीदृशाश्चापि पुत्राः कस्य च के च ते ॥ १ ॥

सत्त्वं न्येष्वाद्यन्यतमं तदेव प्रमोदते अन्यत्तु उत्सन्नमपि सत्त्वं शरीरादिकाभ्रवल्लीयत इति भावः ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ इति अनुशासनपर्वणि नीलकंठीये भारतभावदीपे अष्टचत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४८ ॥ ॥

[illegible]